

Antwoordblad Schilderijanalyse: Tuin der Lusten

Voor de leraar

Het rechterpaneel is heel anders dan de andere twee. Hoe verschilt het van de andere twee panelen? Denk aan: kleurgebruik en inhoud. Wat probeert Bosch hier te laten zien?

Op het rechterluik gebruikt Bosch donkere kleuren. Hiermee wil hij het einde van de wereld laten zien. Op de achtergrond wordt alles verwoest, in het midden en op de voorgrond worden overleden mensen gestraft voor hun zondig leven. Duivelse monsters pijnigen de zielen met allerlei door de mensen zelf gemaakte voorwerpen die worden gebruikt als vreselijke martelwerktuigen.

Veel mensen die naar het linkerpaneel kijken denken dat dit het vredig paradijs is, maar toch is niet alles op het paneel even vrolijk! Kan je slechte gebeurtenissen ontdekken? Tip: kijk goed naar de dieren.

Het lijkt vredig, maar het kwaad was ook toen al in de wereld: vooraan heeft een kat een muis verschalkt en een monsterdier een kikker, verder naar achter bij de giraf wordt een hert verscheurd door een leeuw.

De buitenkant is heel rustig en met weinig kleur geschilderd. De binnenkant is heel anders, juist met veel drukte en veel kleur. Wat zou daar de bedoeling van zijn? En wie is die man in de linkerbovenhoek? Waarom is Hij daar afgebeeld?

De gesloten buitenzijdes tonen het begin van alles. Bosch gebruikt rustige, eentonige kleuren om te laten zien dat er op dat moment nog niks is, dus voordat de wereld is geschapen: helemaal linksboven zit God de Vader in de duisternis en onder Hem is in een transparante bol de aarde afgebeeld waar nog geen levende wezens zijn. Als het drieluik vervolgens wordt geopend, verandert het in een groot veelkleurig spektakel van menselijk gedoe: de wereld is geschapen. Dan 'lezen' we van links naar rechts: op het linkerluik zien we in het paradijs God en de eerste mensen, Adam en Eva. Op het middenpaneel zijn heel veel naakte mensen en allerlei dieren weergegeven in een geheimzinnige omgeving die heel lief en aardig met elkaar omgaan. Op het rechterluik zien we het einde van de wereld.

Er staan heel veel mensen op dit schilderij, die van alles aan het doen zijn. Kies een scène en vertel in je eigen woorden wat ze aan het doen zijn.

Op deze vraag zijn meerdere antwoorden goed, het gaat erom dat leerlingen beschrijven wat ze zien op de gekozen scène. Spoor de leerlingen aan om zoveel mogelijk details te beschrijven. Daag leerlingen ook uit om na te denken wat de betekenis van de scène is.

Bosch haalt in dit schilderij de werkelijkheid en fantasie door elkaar. Geef hiervan een voorbeeld.

Op deze vraag zijn meerdere antwoorden goed. Een voorbeeld zou de giraffe rechtsmidden op het linkerpaneel kunnen zijn. Het dier lijkt op een giraffe, maar net niet helemaal. Waarschijnlijk heeft Bosch verhalen gehoord over een giraffe en geprobeerd die te schilderen, maar omdat hij niet precies wist hoe een giraffe eruit ziet heeft hij er ook dingen bij verzonnen. Zo klopt de kleur niet helemaal.

Wat denk je, hing dit schilderij in een kerk of bij iemand thuis? Waarom?

We weten dat dit schilderij in het paleis van de koning van Spanje hing. Dit is misschien verrassend omdat het religieuze thema meer bij een kerk past. In die tijd was het voor koningen en adellijken belangrijk om te laten zien dat ze christelijk waren en dat ze hun geloof belijden.

Bijlage activiteit 6 Jheronimus Bosch, Boek 7 *Wetenschappelijke doorbraken de klas in!*